

ROM3

**En internasjonal satsning på
tverrkunstneriske uttrykk og teknologi
- lokalisert i Grenland**

«Det du gir kommer trefold tilbake»
Heksenes magiske regel om tre gir navn og motto til ROM3

Innhold

1 Fundament	4
1.1 Kort prosjektbeskrivelse	4
1.2 Bakgrunn	4
1.3 Operativt felt	5
1.4 Interessegrupper	5
1.5 Formål	5
1.6 Prioriteringer	6
2 Omgivelser	7
2.1 Organisasjoner og prosjekter i Grenlands kunstliv	6
2.2 Kunst-/kulturnæringer i Grenland	10
2.3 Produksjonsnettverk for elektronisk kunst	10
2.4 Faglige utfordringer	12
2.5 Trussler og muligheter i Grenland	14
3 Strategi	16
3.1 Partnerskap for kunst	16
3.2 Internasjonal artist in residency	17
3.3 Tverrkunstnerisk produksjonsrom	17
3.4 Workshops i et tverrkunstnerisk felt	18
3.5 Prosessvisning	19
3.6 Klyngeutvikling	19
4 Framdrift i tre faser	21
4.1 Forprosjektering	21
4.2 Prosjektfasen	21
4.3 Driftsfasen	22
5 Operativ plan for forprosjektet	23
5.1 Resultatmål	23
5.2 Delprosjekter	23
5.3 Milesteinsplan	26
5.4 Budsjet og finansieringsplan 2008	26
6 Prosjektledelsen	27
6.1 EZENZ	27
6.2 Atle Barclay	27
6.3 Kontaktinformasjon og organisasjonsnummer	28

1 Fundament

1.1 Kort prosjektbeskrivelse

ROM3 skal produsere kunstverk i partnerskap med bedrifter i Grenland. Partnerskapsordningen skal tilbys kunstnere internasjonalt i sammenheng med en artist in residency-ordning.

ROM3 skal etablere et prosjektrum for tverrkunstneriske uttrykk og teknologi. Rommet skal dekke prosjektets egne behov og være åpent for andre aktører i Grenland.

ROM3 skal inngå i en bransjeoverskridende klynge med næringslivet og være en drivkraft i å utvikle en kunstklynge i Grenland.

1.2 Bakgrunn

ROM3 er definert etter en utredning med Porsgrunn kunstforening og Telemark Kunstnersenter som oppdragsgivere. Arbeidet ble igangsatt etter et initiativ fra IKT Grenland om bransjeoverskridende samarbeid mellom IKT- og kulturnæringer.

Arbeidet er støttet av Klosterøya AS, IKT Grenland, Skien kommune, Porsgrunn kommune og Telemark fylkeskommunen i tillegg til Porsgrunn kunstforening og Telemark Kunstnersenter.

IKT Grenland er en nettverksorganisasjon for IKT-næringen i Grenland. Organisasjonen har 55 medlemsbedrifter. IKT Grenland mottok Arena-midler fra Innovasjon Norge og Forskningsrådet til nasjonal klyngeutvikling i 2007. I dette programmet ligger det blant annet inne et bransjeoverskridende samarbeid med kunst- og kulturfeltet. Det er i gang et arbeid med å etablere en subklynge for opplevelsesinformatikk. Den satsningen som er beskrevet her kan inngå i IKT Grenlands klyngeutvikling som en subklynge for kunst og teknologi.

IKT Grenland, samt en rekke medlemsbedrifter i IKT Grenland skal til Klosterøya. Klosterøya skal bli næringscenter, stimulere samarbeid mellom kunst og næringsliv, og også bli en ny bydel i Skien. I denne strategien legges det vekt på å stimulere urbane kulturuttrykk.

Kunstinstitusjonene bak initiativet ønsker å stimulere tverrkunstneriske uttrykk, bruk av teknologi i kunstproduksjonen og ønsker gode utstillinger på feltet.

Dette dokumentet er ført i pennen av Atle Barclay i samarbeid med Gunn Marit Christenson. Gunn Marit Christenson er styreleder i Porsgrunn kunstforening og koordinator for IKT Grenlands klynge på opplevelsesinformatikk. Atle Barclay er tidligere leder på Atelier Nord og styreleder for Produksjonsnettverk for elektronisk kunst i Norge.

I arbeidet med utviklingen av ROM3 har det vært holdt en rekke samtaler med frie kunstnere, representanter for kunstorganisasjonene, med bedrifter, kommunene i Grenland, Telemark fylkeskommune og representanter for flere fagfelt ved Høyskolen i Telemark. I oktober 2007 ble det arrangert et seminar på Klosterøya og i februar 2008 ble prosjektet presentert på IKT Grenland EXPO. Under det sistnevnte arrangementet hadde kunstsosiolog Dag Solhjell et inspirert innlegg om denne satsningen og om strategi for kunstscenen i Grenland. De innspillene som har kommet har hatt stor betydning under utarbeidelsen av dette dokumentet.

Etter at utredningsarbeidet er avsluttet og et prosjekt er formulert har Porsgrunn kunstforening og Telemark kunstnersenter bedt kulturbyrået EZENZ om å utvikle prosjektet ROM3 fram til en varig drift kan vurderes og en selvstendig juridisk enhet eventuelt er etablert. EZENZ er drevet av Gunn Marit Chirstenson. Atle Barclay arbeider i EZENZ og vil fungere som ROM3s prosjektleder.

1.3 Operativt felt

ROM3 skal arbeide med tverrkunstnerisk praksis og teknologi.

Med tverrkunstnerisk mener vi at ROM3 skal favne flere typer kunst, uttrykk som overskrider etablerte kunstsjangere eller som befinner seg mellom eller utenfor disse sjangerne. I første omgang er bildekunst, scenekunst, musikk og overganger mellom disse mest aktuelt, men ingen kunstformer er utelukket.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologier, ingeniørkunst og andre teknikker i industrielt bruk er i ROM3s interesse.

Prosjektet er bransjeoverskridende i og med at grunnstenen i prosjektet er et godt operativt samarbeid mellom kunst og næringsliv.

Kunsten kan tilføre en spesiell form for kritikk til en bredere offentlig samtale. Kunst som problematiserer teknologi- og samfunnsutvikling vil være særlig prioritert i prosjektet.

1.4 Interessegrupper

ROM3s viktigste interessegrupper er:

- kunstnere (både i Grenland, utenfor regionen og i utlandet)
- kunstinstitusjoner (i Grenland, men også forøvrig i Telemark, Buskerud og Vestfold)
- offentlige kulturvirksomheter (i Grenland og Telemark forøvrig)
- Høyskolen i Telemark (både estetiske og tekniske fag)
- næringslivet i Grenland

1.5 Formål

- å gi kunstnerne styrket mulighet til å ta i bruk teknologi i sin kunstproduksjon og å stimulere til problematisering av kunstnernes egne virkemidler i et samfunnsmessig perspektiv
- å styrke kunstnerisk utvikling på tvers av regioner og landegrenser, på tvers av kunstneriske disipliner og i dialog med andre samfunnsaktører
- å bistå kunstinstitusjonene i formidling av tverrkunstneriske uttrykk som problematiserer teknologi og å bidra til god kontekstualisering av slike kunstverk
- å bidra til kreativitet og innovasjon i bedriftene og nettverksutvikling mellom ulike bedrifter
- å stimulere bransjeoverskridende nettverksutvikling
- å stimulere klyngeutvikling blant kunstaktører i Grenland for å få til et felles løft for regionens kunstliv
- å stimulere til bruk og problematisering av teknologi ved estetiske fag ved HIT og å stimulere tverrfaglig virksomhet mellom estetiske og tekniske fag ved høyskolen

- å stimulere til forskningsvirksomhet i tverrfaglige uttrykksformer som bruker og problematiserer teknologi og bidra i slik forskningsvirksomhet når den kommer på plass
- å bidra til god formidling av ny kunst til barn og unge
- å bidra til et rikt kulturliv i regionen og å bidra til å gjøre Grenland kjent, nasjonalt og internasjonalt, som en region med innovativt næringsliv og framtidsrettet kulturliv

1.6 Prioriteringer

ROM3s formål retter seg mot alle interessegruppene, men kunstnere, kunstinstitusjoner og bedrifter er prioritert. Formål knyttet til kunstproduksjon, kunstnerisk utveksling, bransjeoverskridende klyngeutvikling og bidrag til innovasjon er prioritert. Disse prioriteringene er lagt til grunn for strategi og aktivitet.

2 Omgivelser

2.1 Organisasjoner og prosjekter i Grenlands kunstliv

Grenland Friteater

Grenland Friteater er en fri, scenisk gruppe, tilsluttet Danse- og TeaterSentrum. Friteateret er lokalisert i Porsgrunn. Grenland Friteater produserer ulike typer forestillinger, med spennvidde fra intime, eksperimentelle produksjoner til store utendørs forestillinger. De driver utstrakt turnévirkosomhet, både hjemme og i utlandet. Det er Friteateret som står bak Stedsans og Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival.

Grenland Friteater har en scene på ca 130 kvm. Friteateret vil være en aktiv bruker av Porsgrunn Kulturhus sammen med blant andre Porsgrunn kunstforening og Grenland Jazzforum.

Grenland Friteater har en generøs holdning til egen ressurser. Gjester og Friteaterets kunstneriske omland bruker scenen og annet utstyr når det ellers ikke er i bruk. Det tette programmet på scenen gjør imidlertid at deres rom ikke dekker frie gruppers behov. Det er blant annet i Friteaterets omland vi ser behovet for tverrkunstneriske produksjonsrom.

Vi legger til grunn at ROM3 samarbeider med Grenland Friteater om et tverrkunstnerisk produksjonsrom (beskrevet senere i dette dokumentet)

Grenland Jazzforum

Grenland Jazzforum er en medlemsorganisasjon og konsertprodusent med fast tilhold på Kafe K i Porsgrunn. Jazzforumet har først og fremst jazz og improvisert musikk på repertoaret. Grenland Jazzforum flytter inn i Porsgrunn Kulturhus sammen med blant andre Porsgrunn kunstforening, når det står ferdig i 2012.

Kunstnerbyen Skien

Spriten er et tidligere fabrikklokale på Klosterøya som i dag huser kunsteratelierer. Spriten inngår i Skien kommunes strategi for kunst - Kunstnerbyen Skien. Lokalene er bare delvis omarbeidet fra tidligere bruk og prosjektet er fremdeles under utvikling rent innholdsmessig. Det er planer om i hvertfall to typer fellesressurser i tilknytning til atelierene: en digital fotolab og et fellesverksted. Lokalene som er tenkt som fellesverksted ligger på gateplan med god takhøyde, kjøreport og travers.

Skien kommune har åpnet for å diskutere om dette verkstedet kunne være et egnet lokale for ROM3. For at dette skal være hensiktsmessig må det imidlertid komme betydelige tilrettelegginger og det er etter vår vurdering ikke mulig å kombinere fellesverksted og produksjonsrom for ROM3. Vi vil holde en åpen dialog med Skien kommune om verkstedet i Spriten.

Det er aktuelt for ROM3 å finne tilhold på Klosterøya, også utenfor Spriten. I så tilfelle regner vi det som viktig at ROM3 forholder seg aktivt til Spriten for å legge til rette for synergieffekter. Særlig et grovere fellesverksted vil utfylle ROM3s strategi i forhold til produksjonsrom. Spriten vil også ha et kunstnermiljø som det er viktig å trekke veksler på i en artist in residency-ordning.

Skien kommune har en artist in residency-ordning med tilknyttet stipend. Hvert år får en kunstner 12 mndes bopel i Skien og et stipend på 150 000 kroner. En AIR-ordning som en del av ROM3 bør sees i sammenheng med denne allerede etablerte ordningen. Det er mulige synergieffekter både i forhold til å bygge miljø for tilreisende kunstnere, opparbeide Grenlands omdømme som en

kunstnerisk møteplass og praktiske løsninger i forhold til bopel o.l.

Vi legger til grunn at ROM3 skal utvikles i nær dialog med prosjektledelsen for Kunstnerbyen Skien.

Porselensbiennalen

Porselensbiennalen i Porsgrunn ble etablert i 2005. Biennalen foregår i samarbeid med og på og rundt Porsgrund Porselænsfabrik AS. Under biennalen er det utstillinger, seminar og workshops.

Ved å gå i en dialog med gammel håndverkstradisjon og industrikompetanse, ønsker Porselensbiennalen å være en sentral arena for utvikling av ny norsk kunst og design. En av biennalens viktigste visjoner er å fremme bruk av porselen i offentlig utsmykking.

Porsgrunn Porselænsfabrikk gir kunstneren helt spesielle muligheter som er vanskelig tilgjengelig også i utlandet. Porselensbiennalen har et internasjonalt potensiale som bare delvis er utnyttet.

Erfaringene fra samarbeidet mellom kunstnere og ansatte ved Porselensfabrikken viser at et slikt bransjeoverskridende samarbeid kan oppleves svært positivt i bedriften.

Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival

Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival (PIT) blir drevet av Grenland Friteater. PIT går av stabelen hvert år på teaterscener og i byrom i Porsgrunn. Festivalen samler utøvere fra Grenland, ellers i Norge og utlandet. Programmet spenner fra opptog, forestillinger i byrom og ordinære sceneoppsetninger til foredrag og workshops. Festivalen er avhengig av et omfattende dugnadsarbeid. PIT har gitt Porsgrunn et godt omdømme som et knutepunkt for nyskapende scenekunst. PIT er også den kunsthendelsen som er best kjent utenfor Grenland, som mobiliserer flest inbyggere og som samler flest kunstnere.

ROM3 bør søke samarbeid med PIT.

Porsgrunn kunstforening

Porsgrunn kunstforening er av regionens mest profilerte og offensive utstillingssteder for visning av samtidskunst. I 2007 åpnet PKF to eksterne visningssteder; Video transit og Prosjektrommet. Video transit fungerte i 2007 som arena for visning av videokunst, lokalisert på Porsgrunn Jernbanestasjon. Prosjektrommet/ Ung kunst scenen er et tilbud for unge og uetablerte kunstnere i Grenland og nabokommunene, et adhoc galleri som holdes åpent enkelte helger av utstillerne selv. Hovedfokuset i 2007 har ligget på visning av graffiti og ulike uttrykk innafor gatekunsten.

Hovedgalleriet er på Bratsberg bruk, med ny utstilling hver måned. Kunstnerne som er en del av programmet på Bratsberg bruk får tildelt vederlag. Porsgrunn kunstforening har et bredt program, hovedsakelig fokus på det ikke kommersielle/ ungt og eksperimentelt uttrykk.

Porsgrunn kunstforening flytter i 2012 inn i Porsgrunns nye kulturkvartal og etablerer der Grenland Kunsthall. Grenland Kunsthall åpnes med en utstilling av kinesiske samtidskunstnere som arbeider i feltet kunst og teknologi. I perioden 2009 – 2012 vil i alt 5 kunstproduksjoner realiseres. Flere av disse i nært samarbeid med offisielle myndigheter i Hubei-provinsen, som er Telemark fylkeskommunes vennsapsprovins i Kina. Dette arbeidet skjer i nært samarbeid med Høyskolen i Telemark og Telemark fylkeskommune. Det er naturlig at ROM3 ser på ordninger for artist in residency for kinesiske kunstnere i sammenheng med utstillingen i Grenland Kunsthall og forøvrig undersøker mulige samarbeid med HIT om utveksling med Hubei-provinsen i Kina.

Rockeklubben i Porsgrunn

Rockeklubben i Porsgrunn (R.I.P.) er en konsertarrangør som driver Sort&Blå scene i samarbeid med Grenland Bluesklubb. R.I.P. baserer i all hovedsak driften på frivillig innsats. R.I.P. skal etableres på klubs scenen i Porsgrunn Kulturhus når det står ferdig.

Skien Musikkforum

Skien Musikkforum er en konsertarrangør som produserer arrangementer på ulike scener i Grenland. De har sin hovedvirksomhet i Katakombene i Skien. Driften baserer seg på frivillig innsats.

Skien kunstforening

Skien kunstforening er snart 100 år gammel og en av de største kunstforeningene i landet målt i antall medlemmer. Skien kunstforening har store utstillingslokaler ved inngangspartiet til Skiens kulturhus Ibsenhuset.

Stedsans

Stedsans blir drevet av Grenland Friteater. Prosjektet er i første omgang 3-årig fra 2005 til 2007, men det er sannsynlig at Stedsans fortsetter innenfor rammene av et EU-prosjekt. Stedsans er en tverrkunstnerisk satsning som tar i bruk, forholder seg til og vitaliserer spesifikke steder i Porsgrunn.

Stedsans er det mest markante tverrkunstneriske prosjektet i Grenland. Gjennom Stedsans er det opparbeidet viktige erfaringer med tverrkunstnerisk produksjon. Vi vurderer det som viktig at ROM3 forholder seg aktivt og samarbeidssøkende til Stedsans og miljøet rundt.

Teater Ibsen

Teater Ibsen er regionteater for Telemark og Vestfold fylke. Teateret er eid av Skien kommune, Tønsberg kommune, Telemark fylkeskommune og Vestfold fylkeskommune og mottar statlig driftsstøtte.

I tillegg til fast scene i Skien og Tønsberg, turnerer Teater Ibsen til en rekke steder i Vestfold og Telemark. Teater Ibsen har en fast stab på 23 personer samt rundt 50 på tidsbegrenset oppdrag gjennom året.

Teater Ibsen holder til i Festiviteten i Skien sentrum, men vurderer flytting til Klosterøya. ROM3 bør vurdere egen lokalisering i nærhet til Teater Ibsen og søke praktisk samarbeid blant annet når det gjelder leiligheter til tilreisende kunstnere og prøvescener og strategisk samarbeid for å stimulere yngre scenekunstnere som arbeider i et tverrfaglig felt med bruk av teknologi.

Telemark Kunstnersenter

Telemark Kunstnersenter (TKS) er et informasjonssenter og en formidlingsinstitusjon av profesjonell billedkunst og kunsthåndverk i Telemark. TKS har oversikt over og formidler kontakt med alle landets profesjonelle kunstnere gjennom et nasjonalt kontaktnett og eget billedarkiv.

TKS er en del av et landsomfattende nettverk av kunstnersentre, og drives av Billedkunstnere i Telemark (BiT) og Norske Kunsthåndverkere, Sør (NK Sør). I alt er det 15 slike sentre som i all hovedsak er fordelt fylkesvis.

I Telemark er det i dag nærmere 100 profesjonelle kunstnere tilknyttet kunstnersenteret.

Telemark Kunstnersenter har kontor i annekset i Norges Bank i Skien sentrum. I løpet av 2008 skal

hele Norges Bank-anlegget settes i stand og tas i bruk som kompetansesenter for samtidskunst. I forbindelse med dette vil det, i tillegg til bedre utstillingslokaler, komme lokaler som egner seg til seminarer og noen typer workshops. Det vil også opparbeides korttids overnatningsplasser for tilreisende kunstnere.

TKS er viktig for ROM3 på en rekke områder. Vi legger til grunn at ROM3 utvikler seg i nær dialog med TKS.

TEMPO Skien

TEMPO Skien er et årlig prosjekt som viser temporære utsmykninger i Skiens byrom. Verkene har et bredt spekter av uttrykk, de problematiserer stedet og har gjennom utstillingen i 2007 styrket Skiens anseelse som kunstnerby. TEMPO Skien er kanskje den utstillingsarenaen på billedkunstfeltet i Grenland som nyter best omdømme utenfor regionen ved siden av Porsgrunn kunstforening.

TEMPO Skien er nå drevet av Telemark Kunstnersenter.

TEMPO Skien har interesse for ROM3 på flere måter: Det er en mulig visningsarena for produksjoner gjort i regi av i ROM3, ROM3 vil kunne lette og styrke produksjonen av TEMPO Skien både gjennom produksjonsrommet og bedriftsnettverket og det er sammenfallende arbeid med nettverksbygging blandt kunstnere på tvers av regioner. Vi legger til grunn at ROM3 forholder seg aktivt og samarbeidssøkende til TEMPO Skien.

2.2 Kunst-/kulturnæringer i Grenland

Det er en rekke kulturnæringer i Grenland. De som er nevnt her er de som først og fremst har vist interesse for denne kunst og teknologi-satsningen.

Audiopol

Audiopol Studio er drevet av Audun Kleive og Espen Gjelstad Guundersen. Studioet og redigeringssuiten ligger i Skiens kulturhus Ibsenhuset. Studioet har 4 innspillingsrom og i tillegg til Ibsenhusets saler. I utstyrslisten inngår også Ibsenhusets 3 flygler.

EZENZ

Kulturbyrået Ezenz er spesialisert på informatikk og kultur. Byrået har godt utviklet nettverk innenfor kulturforvaltningen, IKT-næringen og på kunstscenen. EZENZ arbeider blant annet for Klosterøya AS og Grenland Friteater. Gunn Marit Christenson, som leder byrået, er styreleder i Porsgrunn kunstforening.

Kunstgjødsel

Kulturbyrået Kunstgjødsel står bak blant annet Porselensbiennalen. Byrået blir drevet av Cathrine Orr, Hanne Christensen og Linda Cecilie Rønningen. Kunstgjødsel er sammen med Onezero designbyrå i Villa Frednes i Porsgrunn.

Onezero

Onezero er et designbyrå som spesialiserer seg på identitet og interaktivitet. Byrået har fire ansatte og en kundeportefølje som strekker seg langt utover Grenland. Onezero gjør også ikke-kommersielle prosjekter og beveger seg i grenseområdet mellom kunst og design. Onezero ønsker samarbeid i en satsning på kunst og teknologi.

2.3 Produksjonsnettverk for elektronisk kunst i Norge

Produksjonnettverk for elektronisk kunst er en stiftelse som består av 5 organisasjoner som på ulikt vis arbeider med kunst og teknologi. Disse organisasjonene, nodene, er Atelier Nord og Notam i Oslo, BEK i Bergen, TEKS i Trondheim og i/o/lab i Stavanger.

Atelier Nord

Atelier Nord er en prosjektbase for ustabile kunstformer loalisert i Oslo. Organisasjonen arbeider med å bringe nye kunstformer, slik som kunst som bruker ny teknologi, inn på samtidskunstscenen.

Atelier Nord har en mindre medialab, en videoredigeringsuite og et prosjekttrom som er tilrettelagt for bildekunstnere og delvis scenekunst.

Workshops, utstillingsproduksjon, verkproduksjon (gjerne tilknyttet egne utstillingsproduksjoner) og konferanser har vært hovedaktiviteten de siste årene. De siste tre årene har Atelier Nord brukt brorparten av sine ressurser på et årlig signalprosjekt. Virksomheten har et sterkt internasjonalt tilsnitt.

BEK

BEK fremmer elektronisk kunst innen lyd og visuelle uttrykk, gjennom en rekke ulike innfallsvinkler og aktiviteter. BEK driver særlig kunstproduksjon, tjenesteyting og utvikling.

BEK har en medialab, videredigeringsuite og lydstudio. BEK har ikke eget prosjekttrom for tverrkunstneriske uttrykk.

Betydelige deler av BEKs ressurser har de senere år blitt lagt inn i den årlige festivalen Piksel. Piksel er utstilling, konserter og workshops som tematiserer åpen programvare og maskinvare i en kunstnerisk praksis. Piksel har et sterkt internasjonalt tilsnitt.

NOTAM

NOTAM (Norsk nettverk for teknologi, akustikk og musikk) tilbyr tekniske ressurser, teknisk og kunstfaglig kompetanse og produksjonshjelp, samt initierer egne produksjoner. NOTAM har to gode studioer for opptak og bearbeiding av lyd og rom som egner seg for kurs.

NOTAM er etablert i tilknytning til Universitetet i Oslo og driver undervisning for Norges Musikkhøyskole og Kunsthøyskolen i Oslo. Egen kurs-, seminar- og workshopaktivitet er viktig og tilrettelegges både for musikere, bildekunstnere og barn og unge. NOTAM har utviklet egen programvare der barn kan komponere elektronisk musikk. NOTAM er den eneste noden i PNEK med en aktiv strategi i forhold til barn og unge og den eneste noden som driver ordinær undervisning.

NOTAM er også den eneste av nodene i PNEK som ikke de senere år har hatt ett årlig signalprosjekt, men organisasjonen er tungt inne i en rekke sentrale arrangementer bl.a. Ultima. NOTAM har preg av å være tjenestetilbyder som står i bakgrunnen. En slik organisasjon risikerer stadig å bli usynlig på tross av at organisasjonen gir et vesentlig bidrag i en rekke sammenhenger.

Denne situasjonen var bakgrunnen for at Atelier Nord nedprioriterte tjenesteyting og prioriterte opp større og mer synlige signaturprosjekter.

TEKS

TEKS (Trondheim Elektroniske Kunstnersenter) har som formål å fremme elektronisk kunst innenfor alle fagfelt i Trondheim og omegn. Organisasjonen springer ut av et billedkunstmiljø.

TEKS gjennomfører workshops i et tverrkunstnerisk felt og har et prosjektrum i et tidligere butikklokale. En betydelig del av TEKS's ressurser kanaliseres inn i en årlig festival, Trondheim Matchmaking, som presenterer internasjonale og lokale kunstprosjekter og lokale teknologiprosjekter som er relevante for kunstscenen.

TEKS arbeider også med å samordne lokale ressurser og kompetanse. Gjennom særlig Trondheim Matchmaking søker de å skape møteplasser der kunstnere og teknikere kan finne sammen i kunstproduksjoner. Energien har først og fremst blitt lagt inn på å utvikle nettverk med tekniske miljøer på NTNU.

i/o/lab

i/o/lab (Rogalands ressursbase for elektronisk kunst) arbeider med å bygge opp et ressursmiljø for å kunne formidle og tilby profesjonelle kunstnere innen skapende og utøvende virke et tilbud som omfatter kompetanseheving, møteplasser, utvikling og produksjon samt formidling av elektronisk kunst. i/o/lab er lokalisert på Tou Scene i Stavanger.

Formidling av kunst ligger høyere oppe på dagsordenen i i/o/lab enn de andre nodene i PNEK. i/o/lab arbeider med å etablere formidlingsordninger i forhold til, og i samarbeid med, regionens bedrifter. Deres næringslivssamarbeid dreier seg altså i første rekke om formidling – ikke produksjon.

i/o/lab arbeider nå med å etablere en biennale - Article. Article gikk første gang av stabelen i 2006, den andre arrangeres i forbindelse med Stavanger 2008. Kunst i byrom er innsatsområde for denne biennalen både gjennom utstilling og konferanse.

2.4 Faglige utfordringer

Kunst og teknologi i en brytningstid

Med teknikk mener vi redskaper og kunnskapen om hvordan disse redskapene brukes. Med teknologi mener vi teknikkens virkning på samfunnet, naturen og mennesket.

Kunst og teknologi som fagfelt er i en brytningstid. På den ene siden opplever vi en eksplosiv utbredelse av nye teknikker i kunstproduksjonen. Denne utbredelsen av teknikk er imidlertid ikke fulgt av en tilsvarende økt utbredelse av forståelse for kunst og teknologi.

Kunst og teknologi-feltet har vært spydspissen i å bringe nye teknikker inn i kunsten, men har ikke i like stor grad lyktes i å bringe videre den teknologikritikken som er utviklet. Vi vil legge vekt på at en kunstnerisk produksjon med industriell teknikk og forbrukerteknikk må være kritisk. Vi forventer av kunsten at den skal være kritisk til egen virkemidler og vel så viktig; Vi tror kunsten har noe betydningsfullt på tilføre en bredere offentlig samtale om teknologi. Kunstens kreative og ikke-vitenskapelige problematisering er verdifull – den gir næring til kritikk av de selvfølgelighetene som blir skapt av industrien.

Organisering av teknologikritikk og formidling

Det har stor betydning hvordan teknologikritikk og formidling organiseres. I mediekunstfeltet

internasjonalt har det blitt bygd opp egne utstillinger, festivaler og konferanser. I disse foraene har det utviklet en avansert tværfaglig forståelse for teknologi. Det er disse viktige erfaringene som ikke er blitt brakt videre til et bredere samtidskunstfelt. En av grunnene til dette er at det har blitt lagt mer vekt på å utvikle en dialog med bl.a. medievitere enn med den øvrige kunstscenen. Når aktører i kunst og teknologi-feltet nå henvender seg til samtidskunstscenen er det et betydelig gap i referansegrunnlaget. Hvis kunst og teknologi-feltets erfaringer skal bli brakt videre til et bredere samtidskunstfelt må dette gapet overskrides.

Vi tror mye er gjort hvis aktører i kunst og teknologi-feltet utvikler tiltak som problematiserer teknologi, og som formidler kunst og teknologi, i samarbeid med aktører utenfor feltet. Flere av nodene i PNEK har de siste årene hatt sine arrangementer hos organisasjoner som ikke er kjent som kunst og teknologi-aktører. Dette er bra, men langt fra godt nok. Selve prosjektgrunnlaget bør utvikles i dialog med aktører utenfor feltet. Tradisjonelle formidlingsinstitusjoner bør stå som avsendere.

For ROM3 legger vi opp til at den strategisk viktige formidlingsvirksomheten og den problematiserende virksomheten skal skje i samarbeid med etablerte formidlingsinstitusjoner.

Problematisering av teknologi i et industrisamarbeid

Er det mulig å problematisere teknologi i et industrisamarbeid? Er det mulig å kritisere samarbeidspartnersnes ideologiske grunnlag uten å skape brudd? Det er ihvertfall en frihet kunstneren vil kreve. Om industrien ikke respekterer det kunstneriske frirom er det ikke grunnlag for et partnerskap.

ROM3 tar i første rekke sikte på å samarbeide med innovative kunnskapsbedrifter. Vi tror kunst kan spille en nøkkelrolle i å stimulere innovasjon. Kunst kan bryte opp vante forestillinger og stimulere prosesser som fører til kreative gjennombrudd. Prisen å betale er at kunsten noen ganger gjør ting vanskeligere enn man skulle ønske de var.

Vi tror veldig få som arbeider med å gjøre innovative kunnskapsbedrifter til kommersielle suksesser startet med det fordi de synes det var det som hørtes mest lettvinnt ut.

Særegne fortrinn ved formidling

Samtidskunsten har utviklet et spesialisert språk og referanserammer som er relativt introverte. Dette er en utfordring i formidlingsarbeidet. Kunst som bruker industriell teknikk og forbrukerteknologi har særegne fortrinn og problemer i forhold til formidling.

Den første utfordringen i formidlingsarbeid er å vekke interesse, å gi publikum en inngang til arbeidet, få dem til å bruke litt tid med det. I dette prosjektet foreslår vi et produksjonssamarbeid mellom kunstnere og bedrifter. Dette legger grunnlaget for en spesifikk formidlingstrategi. Folk i de bedriftene som har bidratt til produksjonen, ja egentlig hele den bransjen bedriften opererer i, vil ha et kjent element i verket. Riktignok er det teknikken og ikke verket i seg selv, men det er et grunnlag for å bruke tid ved verket. Formidlingen kan ta utgangspunkt i dette kjente tekniske elementet å bygge videre på det.

Det er ikke dette prosjektets intensjon å framelske tekniske installasjoner, det er kunstverk som er produksjonsmålet. Vi observerer at eldre generasjoner kan oppleve det som en ytterligere hindring for forståelse av kunst hvis det er synlige tekniske elementer i det. Motsatt er det for barn og ungdom. Her kan slike elementer, særlig hvis de er interaktive, gjøre verket interessant og fungere som en åpen inngang. Teknologi, forstått som teknikkens samfunnsmessige side, er såpass høyt oppe i de ung voksnes bevissthet at synlige tekniske elementer kan fungere som en direkte inngang til en

teknologikritisk tenkning.

Kunst som bruker teknologi kan, med en god formidlingsstrategi, fungere som en inngang til et bredere samtidskunstfelt.

Å styrke en tverrkunstnerisk praksis

Dagens teknologi styrker forutsetningene for en tverrkunstnerisk praksis av flere grunner. Tradisjonelt har litteraturens, musikkens, scenekunstens og billedkunstens redskap vært forskjellige, nå er datamaskinen kanskje det viktigste verktøyet for alle. Hvis en bildekunstner vil arbeide med musikk har hun ikke lenger behov for et flygel, men kan installere et musikkprogram på den samme maskinen hun bruker til å redigere bilder. Behersker hun datamaskinen kan hun ta i bruk alle uttrykksmåter – om enn ikke like godt.

Samtidig har mer avansert bruk av teknologi ført til at kunstnere finner sammen i prosjektgrupper hvor de utfyller hverandre kompetansemessig. Slike skiftende kunstnergrupper har vist seg å stimulere nettverksbygging på tvers av etablerte sjangere. De forsterker dermed utviklingen av tverrkunstnerisk praksis.

Effektivt prosjektsamarbeid mellom enkeltkunstnere styrker også det frie kunstlivet og gjør særlig yngre og uetablerte kunstnere mindre avhengige av institusjonene.

Vi har sett i kunsthistorien at det med ugjevne mellomrom oppstår sterkere tverrkunstnerisk dialog. Ofte er dette i tilknytning til miljøer som opptrer avantgardistisk. Slike faglige overskridelser kan bringe kunstneriske gjennombrudd som endrer utviklingen av kunsten.

Med dette som bakgrunn er det en viktig å stimulere tverrkunstnerisk uttrykk og tverrkunstnerisk nettverksbygging.

2.5 Trusler og muligheter i Grenland

Grenland er i sterk utvikling. Det er betydelige endringsprosesser på gang i næringslivet. Det tydeligste er en overgang fra tradisjonell industri til IKT-basert næring. Grenland har i dag solid kompetanse innenfor særlig ingeniørvirksomhet, IKT og solenergi.

Etter nedlegging av Norske Skog Union i Skien er det satt i gang en storstilt omstillingsprosess hvor IKT-næring, kulturnæring og kulturinstitusjoner flytter inn. For ROM3 gir dette mulighet for nærhet til både samarbeidspartnere i næringslivet og i kunstlivet.

De toneangivende kunstinstitusjonene i regionen viser sterk vilje til kunstnerisk utvikling – vi peker i første rekke på Porsgrunn kunstforening, Telemark Kunstnersenter og Grenland Friteater.

Omstillingen på Klosterøya og byggingen av det nye kulturhuset i Porsgrunn gjør at en rekke kunstinstitusjoner flytter på seg i årene framover. Dette vil utvikle organisasjonene rent driftsmessig og skaper nye samlokaliseringskonstellasjoner som begge deler kan forsterke en kunstnerisk utvikling.

Kunstnere og kulturarbeiderne arbeider på tvers av geografiske skiller og på tvers av kunstfagene. Her ligger det et grunnlag for å videreutvikle en tverrkunstnerisk praksis.

Det er imidlertid lite samarbeid mellom kommunale virksomheter og kunstinstitusjonene på tvers av kommunegrensene. Vi kan ikke se at det er en felles interkommunal strategi for kunstfeltet. Dette er en betydelig trussel for utvikling av feltet. ROM3 bør ta mål av seg til å bringe næringslivets klyngetenkning inn i kunstlivet. Et slikt arbeid kan igangsettes som et samarbeid mellom kunstinstitusjonene uavhengig av om det får sitt tilsvar i endrede kommunale konstallasjoner.

Det er ikke betydelige kunstnergrupper som arbeider med kunst og teknologi i Grenland i dag. Det er imidlertid noen grupper og det kommer flere i årene framover. ROM3 bør stimulere dette, men prosjektet kan ikke begrense seg til å arbeide med kunstnere i Grenland. ROM3 bør ikke sette geografiske grenser for sitt kunstneriske omland.

I tilløpet til et betydelig sprang

IKT næringen har gjort store framskritt i Grenland de sist årene. Kunstlivet i Grenland er i tilløpet til et like betydelig sprang. Grenland Kunsthall etableres med den mest offensive utstillingsprofilen regionen har sett. Telemark Kunstnersenter spisser sin profil. Teater Ibsen flytter for å gi rom for et sprang. Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival har blitt en folkefest. TEMPO Skien og Stedsans har gitt store forventninger til det som kommer.

Vi tror ROM3 er det manglende elementet som kan gjøre Grenland til en internasjonal kunstnerisk møteplass, en drivkraft i nyskapende kunstproduksjonen og et forbilde for kunst og næringslivssamarbeid.

Hvis aktørene på kunstscenen tar inn over seg erfaringene fra klyngeutvikling i IKT-bransjen og bidrar målbevisst til utvikling av hverandre vil vi kunne se at ikke bare en organisasjon gjør et sprang, men at hele kunstlivet i regionen løftes.

3 Strategi

ROM3 har tre virkemidler for å oppnå målsetningene:

1. partnerskap for kunst - med en internasjonal artist in residency
2. klyngeutvikling – på kunstscenen, med Høyskolen i Telemark og næringslivet i Grenland
3. tverrkunstnerisk produksjonsrom - med workshops og prosessvisning

3.1 Partnerskap for kunst

Partnerskap for kunst er ROM3s grunnsten. Utgangspunktet er at bedrifter bidrar med ressurser i en kunstproduksjon – i første rekke kompetanse. Kunstneren får hjelp til å produsere et kunstverk, bedriften får kreativ stimulans.

Rent operativt er det tenkt slik at prosjektledelsen kartlegger interesserte bedrifter og søker å inngå intensjonsavtaler om partnerskap for kunst. Videre finner prosjektledelsen, etter oppsøkende virksomhet og utlysninger, kunstverk og kobler kunstner og bedrift. Under produksjonen fungerer prosjektledelsen som produsent og driver samarbeidet mellom kunstner og bedrift.

Gjennom et slikt partnerskap for kunst kan kunstnerne få tilgang til kompetanse og ressurser som vanligvis vil være utenfor en kunstners rekkevidde. Hun vil også få hjelp til å håndtere prosessene med bedriften. Disse prosessene er ofte bakgrunnen for at kunstner-bedriftssamarbeid strander, eller aldri kommer i stand.

De ansatte fra bedriftene vil få en kreativ stimulans som kan bidra til innovasjon i deres egne kommersielle prosjekter. Deltagende selskaper vil også framstå som mer attraktive i en kamp om kompetente ansatte. I en kunstproduksjon vil det ofte være behov for ressurser fra flere bedrifter. Vi vil kunne se at partnerskapet for kunst kan bli en møteplass der personer fra ulike bedrifter kan bli kjent med hverandre. Vi antar at slike møter i rammer uten kommersiell risiko er særlig hensiktsmessige for nettverksbygging bedrift til bedrift. Slike møteplasser kan danne grunnlaget for senere samarbeidsprosjekter og kundeforhold mellom selskapene. I tillegg kan de gjennom en kunstproduksjon få produkter å vise til som stikker seg ut og skaper oppmerksomhet om selskapet.

Vi vil også invitere teknisk faggrupper ved HIT til å bidra inn i kunstprosjekter i rollen som bedrift. For studentene kan dette stimulere innovasjon og styrke deres nettverk i ulike bedrifter.

Et partnerskap for kunst krever faste driftsmidler til en aktiv prosjektledelse og prosjektmidler til hver enkelt produksjon.

IKT Grenland og NLI Group har meldt at de vil være med i et partnerskap for kunst. NLI er en totalleverandør av engineeringstjenester, fabrikkasjonstjenester, teknologiske produkter og prosessløsninger innen olje og gass og landbasert industri. NLI har om lag 800 ansatte og har en forventet omsetning for 2008 på 1 milliard NOK. IKT Grenland er en nettverksorganisasjon for IKT-næringene i Grenland og har 55 medlemsbedrifter. Tilbakemeldingen fra IKT Grenland er et viktig signal, men det må forhandles direkte med hver enkelt medlemsbedrift før partnerskap kan inngås.

3.2 Internasjonal artist in residency

Partnerskapet mellom kunst og næringsliv vil etter vår vurdering være interessant for kunstnere utenfor regionen og i utlandet. Vi vil faktisk kunne se at interessen er større fra kunstnere utenfor regionen i en oppstartsfase.

En artist in residency ordning innebærer at en kunstner bor og arbeider i Grenland for en tidsavgrenset periode – vanligvis 3 til 6 måneder. Som en del av en AIR må kunstneren tilbys bolig og det er vanlig med stipend til reise og opphold.

Når en kunstner oppholder seg i regionen over tid vil det være mer sannsynlig at det oppstår varige forbindelser mellom henne og regionens kunstnere og bedrifter. Slike forbindelser kan gi et grunnlag for videre samarbeid med aktører i regionen enten det er kunstnere, institusjoner eller bedrifter. Det er ikke uvanlig at AIR resulterer i senere utstillinger og forestillinger.

På samme måte som den besøkende kunstneren opparbeider seg nettverk i Grenland får også aktører i regionen styrket sitt nettverk utenfor regionen gjennom en AIR-ordning. Slike ordninger kan altså være et bidrag til å bringe regionens kunstnere oppdrag utenfor Grenland. For bedrifter kan dette inngå i en internasjonal markedsføringsstrategi.

Om partnerskap for kunst er tilknyttet en AIR vil også tilfanget av interessante prosjekter til partnerskapsordningen være større - man vil kunne få inn prosjekter med betydelig internasjonal relevans.

Vi vil anbefale at det er mer enn en kunstner i AIR samtidig. AIR-ordninger med mer en en kunstner er mer attraktive da den besøkende kunstneren treffer andre kunstnere i samme situasjon som hun kan dele erfaringer med. De mest populære AIR-ordningene er da også de som har rykte på seg for å være internasjonale møteplasser. Et slikt omdømme er innefor rekkevidde hvis partnerskapsordningen og AIR får et visst omfang.

En artist in residency-ordning, særlig når den også henvender seg til kunstnere i utlandet, krever faste økonomiske rammer over tid. En 3-årig prosjektperiode kan være i minste laget for å vurdere en AIRs internasjonale virkning.

En AIR-ordning tilknyttet et partnerskap for kunst forutsetter prosjektmidler til den besøkende kunstnerens produksjon.

3.3 Tverrkunstnerisk produksjonsrom

Kunstproduksjon krever egnede rom. Et partnerskap for kunst forutsetter fleksible rom der produksjoner kan foregå. En AIR forutsetter at den besøkende kunstneren har tilgang på et egnet studio/atelier.

I tillegg ser vi at kunstnere Grenland etterspør fleksible produksjonsrom. Bakgrunnen for dette er at kunstnere i dag ofte arbeider nomadisk på bærbare maskiner og altså ikke har faste atelier/studio. De prosjekterer og produserer i lite format og digitalt, mens det ferdige resultatet er en romlig installasjon. De trenger steder å teste ut installasjoner, men i og med at store deler av produksjonen foregår i liten skala ser de seg ikke tjent med fast leie av et stort atelier.

Vi ser også at mange kunstnere, særlig de som er i et tverrfaglig felt, arbeider i stadig skiftende prosjektgrupper. Det at prosjektgruppene er stadig nye konstellasjoner gjør at de etterspør midlertidige rom for hvert enkelt prosjekt.

Vi observerer også en stadig økende interesse for kunst i offentlig rom. I slike produksjoner er det ofte behov for rom til å bygge opp deler av installasjoner som så flyttes ut og monteres i sin helhet i byrommet.

Vi ser altså behov for et produksjonsrom for denne satsningen spesielt og tverrkunstneriske uttrykk, arbeider i offentlig rom og kunst og teknologi generelt. Rommet som bør etableres som en del av denne satsningen kan imidlertid ikke dekke hele behovet som er avdekket under arbeidet med denne satsningen. Det ville være hensiktsmessig å etablere et fellesverksted for grovere arbeid med tre, metall etc i Grenland. Et slikt rom kunne skape gode synergieffekter sammen med produksjonsrommet ROM3.

Ett tverrkunstnerisk produksjonsrom bør oppfylle følgende krav:

- 100-150 kvm grunnflate, 4 meter takhøyde
- på gateplan med store porter eller utstyrt med stor vareheis
- indirekte sollys og fulle blendingsmuligheter
- lyssrigg i taket og enkelt utvalg lys
- 5 punkts lydanlegg, mikser, mikrofoner, DVD-spiller, projektor

Et produksjonsrom forutsetter faste økonomiske rammer som tillater at det inngås hensiktsmessig leiekontrakt. Selve de romlige kvalitene er vel så viktige som utstyrstilfanget. Utleiers tilrettelegging av rommet er derfor viktig. Gode tilrettelegginger fra utleiers side er lettest å oppnå ved lengre leiekontrakter.

3.4 Workshops i et tverrkunstnerisk felt

Workshops hvor kunstnere deler produksjonstekniske erfaringer med hverandre med tilgang på en teknisk ekspert er en hensiktsmessig måte å heve kompetansenivået for et helt miljø. Slike workshops bør ta utgangspunkt i problemstillinger som kunstnere lokalt arbeider med, men bør legges på et slikt nivå at de er attraktive også for kunstnere utenfor regionen.

Den faglige ekspertisen kan hentes fra et lokalt kunstmiljø, fra en lokal bedrift eller utenfor Grenland – også utlandet.

Både Telemark Kunstnersenter og Porsgrunn kunstforening etablerer i løpet av 2008 kortids overnattingsplasser for tilreisende kunstnere. Dette er ikke rom som egner seg for AIR, men som er tenkt til overnatting noen dager. Slike muligheter kan redusere tilreisendes kostnader betydelig og øke workshopdeltakelsen for kunstnere utenfor regionen. Organisasjoner som Atelier Nord og Bek, med et renommé innefor workshopaktivitet opplever tidvis stor pågang på workshops fra utenlandske kunstnere. På sikt kan det også skje i Grenland.

Workshops, hvor en gruppe kunstnere arbeider sammen en ukes tid, viser seg å være svært viktige møteplasser og et effektivt virkemiddel i en internasjonal nettverksstrategi både for organisasjoner og enkeltkunstnere.

3.5 Prosessvisning

Prosessvisning innebærer at kunstverket presenteres før det er ferdig. Gjerne for et mindre publikum.

Det er etter vår vurdering hensiktsmessig å legge til rette for visning av arbeider under prosess. Dette er særlig viktig i en eksperimentell og tverrkunstnerisk virksomhet og spesielt kunst som bruker teknologi hvor selve teknikken må testes.

Gjennom en prosessvisning kan kunstnerne få kunstneriske tilbakemeldinger og de kan få testet sine tekniske komponenter. Slik kan prosessvisning bidra til at det ferdige kunstverket holder høyere kunstnerisk og teknisk kvalitet.

Prosessvisning er også en anledning for formidlere og kuratorer til å få en antydning om hva som er på vei og forberede en eventuell visning.

Om kunstverket inngår i et bedriftspartnerskap kan dette være en anledning for bedriften til å presentere sitt bidrag og diskutere løsninger med kolleger fra egen bedrift eller andre bedrifter i nettverket. For en kunstner som ikke har, men ønsker, et bedriftssamarbeid er prosessvisning en anledning til å presentere prosjektet overfor en mulig samarbeidspartner.

3.6 Klyngeutvikling

ROM3 vil søke å bli med i IKT Grenlands bransjeoverskridende klyngeutvikling mellom IKT og kulturnæringer. Videre vil vi overføre erfaringer fra klyngeutvikling i næringslivet til kunstscenen og arbeide for sterkere samhandling mellom aktører på kunstscenen. Formålet er at aktørene skal se det som hensiktsmessig å ikke bare utvikle sin egen virksomhet, men også bidra i utviklingen av hverandres virksomhet.

Grenland har i dag stort mangfold i floraen av kunstorganisasjoner uten en felles interkommunal strategi. Dette kan føre til at ingen kunstaktører opparbeider tilstrekkelig kraft til å markere seg utenfor regionen. Gjennom klyngeutvikling kan imidlertid denne fragmenteringen bli snudd til en styrke. Grenland kan opparbeide omdømme som en region hvor ikke et par institusjoner har kunstnerisk hegemoni, men som er en smeltedigel av ulike perspektiver og uttrykk. På sikt er det en slik strategi som skaper kvalitative sprang i kulturen.

Formidlingsarbeid i klynge

ROM3s formidlingsstrategi skal tenkes som klyngeutvikling. Grenland har gode formidlingskanaler både overfor et voksent publikum og overfor barn og unge. Vi vurderer det som hensiktsmessig at formidlingen av tverrkunstneriske uttrykk og teknologi gjøres innenfor de eksisterende rammene, men at ROM3 bidrar med sitt nettverk og sin komeptanse for å utvikle samarbeidspartneren. Ressurspersoner fra ROM3 kan f.eks. opptre som rådgivere eller ko-produsenter.

Vi vurderer altså ikke formidling som mindre viktig, men sier at ROM3s formidlingsstrategi er å bidra til å utvikle allerede eksisterende formidlingsorganisasjoner.

Forskning og undervisning i klynge

Tilsvarende er det ikke hensiktsmessig at ROM3 driver forskning og ordinær undervisning, men at prosjektet bidrar til å utvikle i første rekke Høyskolen i Telemark, men også kunsthøyskolene og

forskningsstipendiatene der.

I ROM3's perspektiv er det overfor HIT i første rekke viktig i bidra til oppmerksomhet om tverrkunstneriske uttrykk og samarbeid mellom estetiske og tekniske fag.

Problematisering av egen virksomhet

Et partnerskap for kunst med næringslivet, tverrkunstnerisk praksis med teknologi og stadig besøk av gjestekunstnere utenfor regionen gir næring og mulighet til problematiserende virksomhet. En kritisk praksis er da også en forutsetning for kvalitativ videreutvikling av prosjektet og også en forutsetning for å opparbeide anseelse i kunstverdenen.

Hvert partnerskapsprosjekt, hver AIR-kunstner og hver workshop bør ha en offentlig presentasjon i form av prosessvisning, artisk talk eller annen offentlig event.

En problematisering av egen virksomhet bør foregå sammen med partnere både fra kunstscenen og næringslivet.

IKT Grenland EXPO

IKT Grenland EXPO er en årlig konferanse og utstilling som går av stabelen på Klosterøya i Skien. Arrangementet samler IKT-næringen i regionen og skal utvikles til å bli en internasjonal møteplass. I tillegg til bransjefolk har utstillingen et stort publikum gjennom skolebesøk. I 2008 var 2000 ungdommer på utstillingen.

Det er naturlig å tenke markeringer av ROM3s virksomhet i denne sammenhengen. Her skal vi vise hvordan bedriftene i Grenland bidrar i partnerskap for kunst - våre framtidige partnere i kunstproduksjon kan også befinne seg her.

ROM3 skal se seg selv som en døråpner til et bredere samtidskunstfelt overfor publikum i IKT-bransjen. Vi skal derfor bidra til at også kunstuttrykk utenfor ROM3s fokus kan finne plass under IKT Grenland EXPO.

4 Framdrift i tre faser

Utviklingen av ROM3 skal foregå i tre faser:

- forprosjektering 2008
- prosjektfase 2009-2011
- driftsfase fra 2012

4.1 Forprosjektering

I forprosjekteringsfasen må prosjektets ulike elementer prøves ut. Det mest sentrale er partnerskapet for kunst. Det vil si at det må søkes intensjonsavtaler med flest mulig bedrifter og det må gjøres partnerskapsproduksjoner som innebærer samarbeid med mer enn én bedrift.

Vi legger til grunn at prosjektet ikke har godt egnet rom under forprosjekteringen, men at det må søkes midlertidige løsninger. Aktiviteten i produksjonsrommet er imidlertid ikke av de delene i prosjektet det er knyttet størst usikkerhet til.

Videre bør det gjennomføres samarbeid med kunst- og kulturinstitusjoner som man ser for seg som varige samarbeidspartnere. Det er en fordel hvis det er ett eller flere prosjekter som inkluderer en lokal kunstinstitusjon og et kommunalt tiltak.

Høyskolen i Telemark må være inne som partner i minst ett delprosjekt. I forprosjekteringsfasen har det mindre betydning om dette er en avdeling for estetiske fag eller tekniske fag, men det ville være en fordel om begge typer studier var inne.

Videre må selve den 3-årige prosjektfasen forberedes. Det må prosjekteres varige løsninger for lokaler (kontor, produksjonsrom, AIR bosted) og det må finnes midlertidige løsninger hvis de varige lokalene ikke kan komme i bruk fra 2009. Det må også legges operative planer for prosjektfasen.

Se også operativ plan for forprosjektet.

4.2 Prosjektfasen

I løpet av prosjektfasen skal satsningen bygges ut fra undersøkende aktivitet til minimum den skala som er hensiktsmessig og realistisk for en varig drift. Satsningen må opparbeide et visst omfang for at reelle resultater kan vurderes. Dette gjelder både for å vurdere hvordan dette mottas i kunstverdenen og hvilken effekt det har hos bedriftene.

I prosjektfasen må følgende skje:

- partnerskapet må være operativt og ha et betydelig omfang
- informasjon om partnerskapet må komme ut til alle relevante kunstnere i Norge
- det må inngås intensjonsavtaler om partnerskap med flest mulig bedrifter
- artist in residency ordningen må være operativ og ha et visst omfang
- informasjonen om AIR må ha god internasjonal spredning
- produksjonsrommet må være operativt og tilgjengelig for både partnerskapsproduksjoner og andre kunstnergrupper og prosjekter i regionen

- det må holdes prosessvisninger
- det må arrangeres 2-4 workshops per år som er relevante både for kunstnere i Grenland og utenfor regionen
- det må gjennomføres samarbeidsprosjekter med kunstinstitusjoner, den kulturelle skolesekken og Høyskolen i Telemark
- det må gjøres en betydelig innsats med klyngeutvikling på kunstscenen, med Høyskolen i Telemark og næringslivet i Grenland

Under prosjektfasen må det kartlegges et finansielt grunnlag for varig drift.

4.3 Driftsfasen

Under forutsetning av at prosjektfasen vurderes som vellykket anbefaler vi at det etableres en selvstendig stiftelse som skal drive satsningen. Denne organisasjonen bør stiftes av andre organisasjoner i regionen med interesser i tiltaket.

Det avgjørende kriteriet for om satsningen er vellykket er om partnerskapet for kunst fungerer etter hensikten. De avgjørende spørsmålene er:

- bringer partnerskapet de ønskede resultater for kunstnerne?
- hvordan vurderer bedriftene partnerskapet?

AIR må vurderes i forhold til responsen fra kunstnerne utenfor regionen. Før varig drift iverksettes må det vurderes om AIR skal tilrettelegges spesielt i forhold til innenlandske eller utenlandske kunstnere, eller om AIR skal avsluttes og partnerskapet skal tilrettelegges spesielt for regionens egne kunstnere. Satsningen kan leve videre uten en AIR. En AIR i Grenland kan også leve videre uten denne satsningen, men da bør den antagelig forankres i en allerede eksisterende organisasjon i regionen.

Om partnerskapet ikke skulle fungere kan allikevel produksjonsromaktiviteten og klyngeutviklingen fortsette, men da bør det vurderes en annen organisering av dette arbeidet enn det som er lagt til grunn her.

I tillegg til faglig suksess er finansielt grunnlag for en varig drift åpenbart avgjørende. Det bør legges vekt på lave driftskostnader og flere finansieringskilder. I den grad det er mulig bør det søkes midler fra næringslivet. Vi legger imidlertid til grunn at rene økonomiske bidrag fra næringslivet er vanskelig å skaffe da de bedriftene som har interesser i dette prosjektet for en stor del er innovative gründerbedrifter med svak økonomi.

5 Operativ plan for forprosjektet

5.1 Resultatmål

Resultatmålene for forprosjekteringsfasen er delt opp etter aktivitetsområde. Det er lagt til grunn at forprosjekteringen skal avsluttes senest ved utgangen av 2008.

Prosjektgrunnlag:

- det er etablert en styringsgruppe for prosjektfasen
- grafisk profil er lagt
- informasjonsstrategi er lagt
- nettsider er oppe
- prosjektfasen har grunnfinansiering

Partnerskap for kunst:

- intensjonsavtaler med minimum 10 bedrifter er inngått
- produksjon av minimum 2 kunstverk i partnerskap med mer enn en bedrift
- produksjonsplan for partnerskap i 2009 og rammene for 2010 og 2011 er lagt
- partnerskap for kunst er finansiert opp med produksjonsmidler

Artist in residencyordning:

- 2 eksisterende AIR-ordninger er undersøkt som case
- bosted og studio til AIR-ordning er prosjektert
- AIR-ordningen er organisert, budsjettet og finansiert

Produksjonsrom, workshops og prosessvisning:

- produksjonsrom er prosjektert og finansiert
- produksjon av minimum en workshop
- planer for workshops i 2009, og rammeplaner for workshops i 2010 og 2011 er lagt
- minimum en prosessvisning arrangert og evaluert

Klyngeutvikling:

- samarbeid med klyngeutvikling som basis med mer enn én formidlingsinstitusjon
- samtaler med Høyskolen i Telemark om samarbeidsmåter mellom ROM3 og både kunstfag/estetiske fag og tekniske fag

5.2 Delprosjekter

Partnerskap for kunst

Den viktigste delen av forprosjekteringen knytter seg til partnerskap for kunst. Det skal inngås intensjonsavtaler med flest mulig bedrifter, det skal foregå konkrete partnerskapsproduksjoner og partnerskapsbedriftenes erfaring med kunstproduksjonen skal evalueres. På bakgrunn av dette skal det fastsettes retningslinjer for hvordan ROM3s partnerskap for kunst skal drives.

Det er en fordel om Høyskolen i Telemark er inne i rollen som bedriftspartner under forprosjektet.

Det skal lages en liten trykksak for hver partnerskapsproduksjon. Denne skal presentere både verket, produksjonen og partnerskapsbedriftene. Dette er særlig viktig under forprosjekteringen

fordi det kan gi et positivt bidrag til det videre arbeidet overfor bedrifter og kunstnere.

Partnerskapsproduksjon: Electromagnetic Fountain av Amanda Steggell

Det skal produseres et forprosjekt til Amanda Steggells Electromagnetic Fountain. Dette er en fontene som påvirkes av elektromagnetiske spenninger i omgivelsene. Produksjonen av dette verket krever et bredt spekter av ekspertise hvor bedriftene i Grenland stiller sterkt.

Den elektromagnetiske fontenen er tenkt å være en permanent utsmykning på det kommende torvet foran framtidens IKT-bygg på Klosterøya. Dette skal være ferdig i 2010. Under forprosjekteringen skal det bygges en mindre, portabel versjon av fontenen. Denne blir dels en forprosjektering av den endelige fontenen og dels et selvstendig verk som kan stilles ut andre steder. Den lille elektromagnetiske fontenen er kandidat til å delta på Article i Stavanger i november 2008 og følger en framdriftsplan i forhold til dette.

Den elektromagnetiske fontenen vil medføre et samarbeid med både IKT-næring og ingeniørbedrifter i Grenland og vil altså i sin endelige versjon være plassert i noen av disse bedriftenes nærmiljø.

Utlysning av partnerskapsproduksjon

En av partnerskapsproduksjonene skal lyses ut. Det vil si at vi skal annonsere kunstnerens mulighet til å finne bedriftspartnere i Grenland. På bakgrunn av de innsendte forslagene og egen oppsøkende virksomhet skal vi koble et kunstprosjekt med en eller flere bedriftspartnere. Hensikten med dette er å skaffe erfaringsgrunnlag for å kunne etablere egne retningslinjer for senere utlysning av partnerskapsordningen.

Det er ikke maktpåliggende at denne produksjonen avsluttes i løpet av 2008, men økonomien i dette delprosjektet skal foregå innenfor rammene av forprosjektet og partnerskap med konkrete bedrifter skal være etablert før evalueringen av forprosjektet.

MAX-workshop

Det skal arrangeres en MAX-workshop. Workshopen tar utgangspunkt i behov i omlandet av yngre kunstnere knyttet til Grenland Friteater. Workshopen skal markedsføres i hele landet og det skal legges til rette for overnatting for tilreisende kunstnere i samarbeid med Telemark Kunstnersenter og Porsgrunn kunstforening.

Hensikten med workshopen er både å heve kompetansen til deltakerne, arbeide med nettverksbygging blant kunstnere og å prøve ut workshopen som læringsform i dette prosjektets kunstneriske omland.

Workshop nr 2

Vi vurderer det som hensiktsmessig, men ikke kritisk at det avholdes to workshops under forprosjektet. Vi søker om prosjektmidler til partnerskapsproduksjoner og workshops under ett. Om økonomien tillater det vil vi arrangere workshop nummer to på bakgrunn av de behov og de muligheter som kommer fram i løpet av 2008. Partnerskapsproduksjonene er imidlertid prioritert og om de krever større midler enn antatt vil workshop nr 2 falle bort. (Se også «Tverrkunstnerisk klyngeutvikling» under)

Artist in residency-ordning

Under forprosjektet skal minst 2 eksisterende artist in residency-ordninger undersøkes som case. Det skal finnes hensiktsmessige lokaler for bosted og arbeidsrom. Infrastrukturen for ROMs AIR skal bygges med tanke på at andre organisasjoner i regionen skal kunne bruke den.

Tverrkunstnerisk klyngeutvikling

Porsgrunn kunstforening og Grenland Friteater planlegger en presentasjon av Verdensteateret i 2008. Det er aktuelt med visning av Fortellerorkesteret og et seminar om teknologi i scenekunst. Denne gruppen har bred produksjonskompetanse som er aktuelt å dra nytte av i en eller flere av ROM3s workshoper under forprosjekteringen. (Se over)

Klyngeutvikling med Høyskolen i Telemark

Det skal startes en dialog med Høyskolen i Telemark om hvordan ROM3 kan bidra til undervisning og forskning og hvordan HIT kan bidra til ROM3's virksomhet. Dette kan f.eks. være i sammenheng med kulturadministrasjonsstudiet, kuratorstudiet og ingeniørutdanningen. HITs aktivitet i forhold til kinesiske studenter og eventuelt artists in residency fra Kina bør også berøres.

Dialogen skal kartlegge om det er grunnlag for synergier og hvilke rammer et eventuelt samarbeid har.

Informasjonsarbeid

I løpet av forprosjektet skal det utvikles informasjonsstrategi, prosjektets navn må endelig fastsettes og det må utvikles en grafisk profil. Nettsiden er et viktig referansegrunnlag både i forhold til kunstnere, bedrifter, kunstinstitusjoner og andre målgrupper og må være oppe tidlig i forprosjektet. De behøver imidlertid ikke ha den formen som man tenker seg på de endelige sidene. ROM3s permanente nettsider må prosjekteres mot slutten av forprosjektet. Disse sidene må være på engelsk og norsk.

Lokalisering

Under forprosjektet skal ROM3 finne rom for prosjektfasen, med perspektiv på en varig løsning. Vi legger til grunn at ROM3 skal finne lokaler på Klosterøya.

Vi vil gå i dialog med Klosterøya AS for å diskutere muligheter og betingelser for å etablere kontor, leilighet og produksjonsrom i deres lokaler. Lokalene bør ligge så sentralt plassert som mulig og i umiddelbar nærhet til IKT-miljøet og Spriten.

Vi vil samtidig ha dialog med Skien kommune for å se på lokalisering i Spriten med fellesverkstedet som produksjonsrom.

Om ikke varige lokaler kan stå klare til inngangen av 2009, må det i skaffes til veie midlertidige romløsninger for prosjektfasen.

Organisasjonsbygging

Kulturbyrået EZENZ har ansvaret for å utvikle prosjektet gjennom forprosjektet i 2008 og den 3-årige prosjektfasen. Gunn Marit Christenson er leder for EZENZ. Atle Barclay er prosjektleder for ROM3. Sammen har de det bransjeoverskridende nettverket og den faglige kompetansen prosjektet krever.

Det skal opprettes en styringsgruppe for ROM hvor Telemark Kunstnersenter, Porsgrunn kunstforening og Skien kommune er representert. I tillegg vil Klosterøya AS og IKT Grenland inviteres med. Det skal også vurderes å invitere uavhengig kunstfaglig kompetanse utenfor regionen inn i en styringsgruppe.

5.3 Milesteinsplan

Måned	Milestein
Mai	Partnerskap 2 lyst ut
Juni	Partnerskap 1 produksjonsstart Nettsider 1. versjon online Arbeidet med intensjonsavtaler startet
August	Eksisterende gjestekunstnerordninger er undersøkt
September	Partnerskap 2 produksjonsstart
Oktober	Prosessvisning: Electromagnetic Fountain Lokaler prosjektert
November	Partnerskap 1 avsluttet Workshops arrangert Styringsgruppe fastsatt Forprosjektet evaluert Søknad om finansiering av prosjektfase formulert
Desember	Partnerskap 2 avsluttet

5.4 Budsjett og finansieringsplan

Budsjett

Prosjektledelse honorar	150 000
Kontorleie	15 000
Administrative utgifter	20 000
Reiser	20 000
Informasjon, nettsider, grafisk profil	60 000
Prosjektering lokaler	50 000
Kunstproduksjon og workshops	250 000
Sum	565 000

Finansieringsplan

Telemark fylkeskommune	100 000
Skien kommune	25 000
Norsk Kulturråd	380 000
Klosterøya AS	40 000
IKT Grenland	20 000
Sum	565 000

6 Prosjektledelsen

6.1 EZENZ

EZENZ er et produksjons- og konsultentselskap, etablert i Grenland i 2007. EZENZ vil i 2008 utvikles videre til et AS og få to ansatte; Gunn Marit Christenson og Atle Barclay.

EZENZ har spesialisert seg på bruk av kunst, kultur og opplevelse som et strategisk virkemiddel i steds, by og bygdeutvikling, der både bygging av attraksjonskraft og omdømme er fokus. I tillegg har de en spesialisering på opplevelsesinformatikk, bruk av IKT i markedsføring, formidling og kunst og teknologi er områder de arbeider med. EZENZ er koordinator for IKT Grenlands subklynge for opplevelsesinformatikk.

Referanser: Klosterøya AS, Grenland Friteater, Porsgrunn kommune, Feste landskapsarkitekter, IKT Grenland, Seljord kommune og Telemarksforskning.

Gunn Marit Christenson er styreleder i Porsgrunn kunstforening.

6.2 Atle Barclay

Atle Barclay er ansatt i EZENZ og har prosjektlederansvaret for ROM3.

Atle Barclay er utdannet kunstner ved Kunstakademiet i Trondheim og Kunstskolen i Rogaland. Fra 1999 til 2001 var han nettkunstredaktør for Kunstnett Norge (Kulturnett Norge). Her ledet han også oppbyggingen av kunstnertjenestene. Fra 2001 til 2007 var han kunstnerisk leder for Atelier Nord. I denne stillingen initierte og ledet han en grunnleggende strategisk endring av virksomheten. Han ledet også en betydelig prosjektproduksjon i feltet kunst og teknologi.

Barclay var styreleder for Produksjonsnettverk for elektronisk kunst fra 2001 til 2006 og styremedlem i Oslo Open fra 2001 til 2007. Han har ellers styreerfaring fra bl.a. Kunstakademiet i Trondheim; Fakultetstyret for arkitektur, plan og billedkunst; studentinget ved NTNU og Kunstskolen i Rogaland. I disse rollene har han bidratt i organisasjonstiftelser og virksomhetsendringer.

Atle Barclay er initiativtaker til postlistene 110 og e-kunst og var ko-administrator for det internasjonale forumet Syndicate. Han har blitt brukt som konsulent, foredragsholder, skribent og kurator for en rekke institusjoner bl.a. Nordic Institute for Contemporary Art; KORO; Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design; Kunstnernes Informasjonskontor; Norske Kunstforeninger; Kunst og design i skolen, Samorganisasjonen for kunstformidling i Nord-Norge, Kunsthøyskolen i Oslo, Universitetet i Agder og Høyskolen i Telemark.

6.3 Kontaktinformasjon og organisasjonsnummer

EZENZ

Postadresse: Postboks 1020, 3905 Porsgrun

Besøksadresse: Keims Gård, Porsgrunn

Organisasjonsnummer: 982910072

Gunn Marit Christenson

Telefon: 90605620

E-post: gmc@ezenz.no

Atle Barcley

Telefon: 91764181

E-post: ab@ezenz.no